

Mężczyźni w spódnicach, panowie w gorsetach.

Konspekt zajęć z wiedzy o kulturze przedstawiający osobę aktora od Starożytności do Romantyzmu.

Cele:

- zapoznanie uczniów z historią aktorstwa i teatru;
- uwrażliwienie na sztukę i sytuację osób z nią związanych;
- poznanie nowych sposobów wyrażania siebie.

Czas trwania: 90 minut

Co się dzieje?	Czas
Przywitanie, sprawdzenie obecności.	5 minut
Skąd się wziął teatr? - jeszcze przed zadaniem tego pytania nauczycielka włącza płytę z nagraniami muzyki antycznej, np. hymnów, co jest swoistą podpowiedzią, ale też zapoznaniem młodzieży z muzyką antyku. Można zapytać także, z czym kojarzy im się ta muzyka, czy współcześnie można ją do czegoś odnieść? Jeśli uczniowie już się wypowiedzą nauczycielka mówi: Teatr wywodzi się ze starogreckich obrzędów ku czci Dionizosa. Podczas Dionizji Małych, odbywających się zimą wystawiano komedie. Jednak sztuka teatralna wywodzi się raczej z Dionizji Wielkich, obchodzonych w marcu i trwających 6 dni. Pierwszego dnia obchodzono uroczystości kultowe u stóp Akropolu. Drugiego - śpiewano pieśni pochwalne ku czci Dionizosa, tzw. dytyramby, z których w późniejszym czasie wyłonił się dramat. Trzeciego dnia prezentowano komedie, a czwartego, piątego i szóstego- tragedie. W uroczystościach tych uczestniczyli wszyscy, a do teatru mógł przyjść nawet niewolnik.	10 minut
Rodowód aktora. Kim jest aktor? - burza mózgów. Nauczycielka zapisuje na tablicy odpowiedzi uczniów, na tej podstawie wszyscy układają wspólną definicję. Nauczycielka mówi:	5 minut

<p>Pierwszym protoplastą aktora był kapłan lub czarownik, który dokonując obrzędu przybierał postać boga, bóstwa lub demona. Zakładał maski i stroje, miał specyficzne przybory, gesty i rytualia. Drugi rodzaj aktorów zawdzięcza aktorom ludzkości o trzeźwym i szyderczym spojrzeniu na rzeczywistość, którzy interpretowali ją w prześmiewczy sposób. Aktualnie aktor to osoba obecna wobec widzów poprzez: świadomość gry, sposób traktowania przez widzów, odmienne od codziennych techniki cielesne, głosowe i zachowania.</p>	
<p>Uczniowie prezentują zadanie domowe, którego celem było znalezienie przedstawień aktorów ze Starożytności, Średniowiecza, Renesansu, okresu klasycznego i Oświecenia.</p>	10 minut
<p>Nauczyciel przedstawia na podstawie przygotowanych wizerunków aktorów poszczególnych epok:</p>	25 minut
<p>→ Starożytna Grecja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktor był ochotnikiem - ubrany jaskrawie, podwyższony za pomocą koturnów i poszerzony - ubierał maskę, która dodatkowo wzmacniała głos - początkowo aktor występował pojedynczo, Ajschylos wprowadził na scenę drugiego, a Sofokles - trzeciego - w teatrze ludowym występowali mimowie i czynili farsę z tragedii - na scenie nie pokazywano morderstw i samobójstw, przemocy <p>→ Średniowiecze:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktor nadal był amatorem, ale zrzeszonym w bractwach - gra realistyczna i bardzo ekspresyjna miała wstrząsać widownią - jeśli sztuka tego wymagała, to lała się krew - teatr pasyjny: aktorzy przedstawiali mękę Chrystusa tak dosłownie, że nierzadko tracili przy tym życie - teatr jarmarczny: aktorzy przedstawiali komedie, najczęściej wg własnych scenariuszy, wciąż podróżowali, nie cieszyli się uznaniem warstw wyższych, byli postrzegani w najniższych kategoriach społecznych. <p>→ Odrodzenie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktor - zawodowiec - jako pozostałości po Średniowieczu przejawienie i krzykliwość aktorów - teatr elżbietański: teatr zawodowy; umiarkowany realizm gry, sztuki pisane z myślą o aktorach, improwizowanie części tekstu, ukazywanie indywidualności i rysu psychologicznego postaci 	

– comedia erudica: teatr dworski, aktorami byli książęta, hrabiowie itd., dla których gra była po prostu rozrywką. Jego zdecydowaną zaletą jest to, że bazował na najlepszych dziełach literackich.

– komedia dell'arte: powstała we Włoszech, wprowadziła na scenę szereg postaci: Arlekina, Pantalone, Doktora, Kapitana, Petrolina, Służące i Kochanków, z których każda posiadała pewne specyficzne cechy. Znamienne jest to, że aktor grał swą rolę dozgonnie, cały czas się w niej doskonalił. Ponadto, role były dziedziczone. Aktorzy grali w maskach i kostiumach, wymagało się od nich niezwyklej sprawności fizycznej i inteligencji, gdyż całe spektakle były improwizowane. Aktor znał jedynie zarys scenariusza, czyli kto, z kim i co, a całą resztę musiał wymyślić sam. Swe teksty budował na podstawie znajomości prądów filozoficznych, artystycznych, literackich i politycznych. Prowadził życie podróżnicze.

Po raz pierwszy na scenie występowały kobiety i grały role kobiet. Wtedy też myśliciele dostrzegli, że teatr tak naprawdę zyskał na tym, a nie stracił, jak pierwotnie myślano. Z czasem panie zaczęły grać również role męskie, pierwotnie w Hiszpanii.

→ **Klasycyzm:**

– aktorstwo deklamacyjne, półśpiewne

– przesadna gestykulacja

– paradne stroje dworskie, peruki

– teatr Moliera: naturalna postawa, umiarkowany ton głosu,

oszczędna gestykulacja, dopuszcza swobodną improwizację w razie zapomnienia tekstu

– aktorzy jarmarczni, kuglarze, mimowie

→ **Oświecenie:**

– Diderot, „Paradoks o aktorze”: świadome udawanie na scenie – aktorowi nie wolno zapomnieć, że tylko gra; chłodny sposób gry, aktor to taki „świecki kaznodzieja”

– aktorzy zwracają uwagę na to, że mają problem z dookreśleniem samych siebie – bo co chwilę grają inną rolę.

– F. I. Talma jako niezwykle wpływowy i uwielbiany aktor walczył ze sztywną konwencją klasycyzmu – dworską, postulując naturalność i swobodę z nutką melancholii, prekursor romantyzmu. Wierność historyczna kostiumów i gry.

Teraz zrobimy takie małe kalambury: podzielcie się na 4 grupy. Każda grupa dostanie karteczkę z tym, co ma przedstawić, a zgaduje cała reszta. Jednak nie wypowiada tego na głos, a zapisuje na kartkach. Na karteczkach

25 minut

<p>jest napisane: teatr grecki, teatr pasyjny, teatr elżbietański, comedia dell'arte. Teraz macie 5 minut na przygotowanie swoich występów. Młodzież przedstawia swoje scenki. Potem każda grupa odczytuje swoje odpowiedzi i porównuje z odpowiedziami reszty. Uzasadnia także, co przemawiało za tym, że podała taką a nie inną odpowiedź. Młodzież dyskutuje na temat teatru i tego co pokazała.</p> <p>Jako podsumowanie nauczycielka mówi:</p> <p>Praktycznie do końca XVIII wieku, czyli Wielkiej Rewolucji Francuskiej, aktorzy nie cieszyli się społecznym uznaniem i często traktowani byli jak „wyrzutki” i outsiderzy. W niektórych państwach miało to tak silny oddźwięk, że aktorów nie chciano chować na normalnych, poświęconych cmentarzach, nie zawsze wpuszczano ich do kościołów. Dopiero w trakcie Wielkiej Rewolucji aktorom zaczęto przyznawać obywatelstwo, a to, co robią powoli zaczęło być doceniane. Status outsidera i „powsinogi” zmienił się wraz z nastaniem epoki romantyzmu, która utorowała nowe ścieżki dla twórczości, indywidualizmu i wolnomyślicielstwa.</p>	<p>10 minut</p>
---	-----------------

Bibliografia:

1. Berthold M.: Historia teatru. Przeł. D. Żmij – Zielińska, Warszawa 1980r.
2. Kosiński D., Leśnierowska J., Marszałek A., Stafiej A., Sugiera M., Wypych – Gawrońska A.: Słownik wiedzy o teatrze. Bielsko-Biała 2005r.
3. Kudliński K.: Vademecum teatromana. Białystok 1973r.
4. Mic C.: Komedia dell'arte, czyli teatr komediantów włoskich XVI, XVII, XVIII wieku. Przeł. S. i M. Browińscy. Ossolineum 1961r.
5. Srebrny S.: Teatr grecki i polski. Warszawa 1984r.